

Outperformance ESG:

revoluce v investování,
marketingový trik
anebo rozumná strategie?

27. května 2021

Shrnutí námětů

Měření udržitelnosti: Chybí jednotný systém, jak měřit udržitelnost (odvětví, firem, aktivit či produktů), a jak z hlediska ESG posuzovat investice plynoucí tímto směrem. Částečné řešení nabízí taxonomie EU, ale s tou se objevují i nové otázky: kdy a v jaké míře podrobnosti bude dokončena, jak bude sladěna s dalšími mezinárodními standardy, jak reálná je její implementace, a to zejména v „hnědé“ ekonomice České republiky, nebo jak by se mělo uchopit rozpracování standardů v jednotlivých odvětvích.

Toto téma se prolíná i následujícími otázkami/tématy:

1. Motivace

Co bude motivovat pojišťovny, banky a investory, aby ozeleňovali svá portfolia, pokud to bude finančně nevýhodné? Mají dostatečné nástroje pro hodnocení zelených projektů? Zajistí regulace sledování a porovnatelnost jednání finančních aktérů?

2. Tranziční projekty

Co jsou v ČR projekty a aktivity, které sice nejsou udržitelné, ale k udržitelnosti směřují či napomáhají tranzici (plyn)? Mají být považovány za ESG „košer“? Jak je podpořit? Kdy a jak by se do nich mělo investovat? V čem jsou specifika ČR a CEE?

3. Malé a střední podniky

Očekávaná administrativní zátěž a standardy mohou podkopávat konkurenceschopnost SME, zejména z ohrožených odvětví. Jak jim ESG zjednodušit, tlumočit jako příležitost a podpořit jejich tranzici (co potřebují vědět, kde začít, kam se mohou obrátit)?

4. Instituce

ČR chybí institucionální podpora ESG. Kde jsou bílá místa a klíčová opatření, které je potřeba zavést na úrovni veřejné správy? Můžeme přinést dobré příklady ze zahraničí, společně modelovat opatření a prosadit jejich uplatnění (včetně podpory SME a tranzičních aktivit)?

5. Sektorové odlišnosti

Jak vypadá ESG v konkrétních odvětvích? Jak definovat ESG projekt v zemědělství, výstavbě nemovitostí či energetice? Kde už s tím mají zkušenost? Kde teprve začínají? Lze převzít metodiky ze zahraničí?

Jako nezávislé analytické a síťovací centrum propojujeme různé skupiny nevládního, podnikatelského a veřejného sektoru na podporu udržitelnosti a demokracie. Naše aktivity usilují o poctivé zahrnutí všech důležitých přístupů, ucelený pohled a lidský rozměr spolupráce.

ESG PROJEKT

Pro podniky a finanční sektor se v reakci na nové regulace EU a tlak veřejnosti i zaměstnanců otevírají nové příležitosti. Ve spolupráci s RSJ budujeme otevřenou síť odborníků (a „srdcařů“) na udržitelné finance a podnikání. Chceme se dostat za horizont regulatorních požadavků a greenwashingu, společně identifikovat hlavní výzvy hlubší zelené tranzice českých firem a přispět k ní konkrétní podporou, především ve finančním sektoru. V první fázi mapujeme přístup a expertizu různých aktérů, diskutujeme hlavní témata a možné dlouhodobější zaměření sítě.

Témata diskuze

I. Nástup udržitelné ekonomiky?

Následující 2 roky budou zlomové v obratu k udržitelné ekonomice. Svou roli bude hrát **nová legislativa** i změna v přístupu lidí. Zdá se, že **nová generace** bude mít komplexnější a zodpovědnější přístup k ekologii, lidským právům, systémům organizace (tedy k ESG) na úrovni státu, vedení firem, zaměstnanců a zákazníků.

Tlak na změnu chování firem ze strany veřejné správy, veřejnosti i médií se stupňuje již řadu let. Od roku 2017 musí velké firmy zveřejňovat nefinanční informace. Účastníci finančního trhu pak od letošního března musí publikovat své politiky udržitelného investování a od roku 2022 doložit, které investice jsou udržitelné, a které nikoliv.

V **různých sektorech** se však situace i přístupy k udržitelnosti liší, stejně jako mezi velkými zahraničními a malými domácími podniky.

Česká republika, respektive střední a východní Evropa, je „**regionem dcer**“. 90% rozhodnutí pochází z mateřských společností v zahraničí. Oproti západní konkurenci v tomto regionu ESG nepatří mezi priority. České firmy jsou v tomto ohledu teprve na začátku, přesto právě větší dceřiné společnosti zahraničních firem patří mezi lídry.

Zejména **malé a střední firmy**, na něž regulace zatím příliš nedopadá, nemají kapacity, čas a mnohdy ani základní informace o ESG.

Řada firem na udržitelnosti postavila svou identitu. Některé společnosti nečekají na evropské či české regulace a snaží se o vlastní transformaci. Zatím však nelze hovořit o „revoluci v udržitelnosti ekonomiky“. **Většina firem** udržitelnost ve svém byznysu stále nijak významně nezohledňuje.

Nůžky se tedy rozevírají nejen mezi informovanými a neinformovanými, připravenými a nepřípravenými, ale také mezi odvětvími a firmami, pro něž je přechod k udržitelnosti snazší, a těmi, které mají z definice těžkou startovní pozici, jako je těžký či těžební průmysl. I ty potřebují výraznou **tranzitivní podporu**.

Co by mohlo **pomoci transformaci** podnikatelského sektoru?

- **osvěta** (příklady dobré praxe) a **edukace** pro rozlišení skutečné vs. marketingové udržitelnosti (prevence greenwashingu)
- **standardizace** postupů a metrik pro reportování a vyhodnocování
- **platforma** pro aktivní podnikatele, kde si mohou vyměňovat zkušenosti a získat zdroje
- **poradenství** a další **podpůrná infrastruktura**
- tlak na regulativní složku, aby byla **legislativa** smysluplná a transparentní

Pro úspěšné zavedení **udržitelnosti ve firmě** je nezbytné, aby:

- firma udržitelností **žila** (propojení s firemní kulturou, podpora od vedení)
- zaměstnanci ji **řešili prakticky** (věděli kdo, kdy, kde a jak)
- zákazníci (dodavatelé, investoři apod.) o zavedení **věděli** a měli z toho dobrý pocit

II. Nejasné standardy

Od roku 2023 budou požadavky na reportování specifitější a rozšířené na více firem. V současné době velké firmy implementují evropskou legislativu, poté budou analyzovat, jak byly jednotlivé kroky úspěšné, a co by šlo udělat lépe. To ovlivní i investování do ESG portfolií.

ESG investice je investice, kde se zohledňují negativní dopady (= neškodí). ESG investice tak nemusí mít nezbytně pozitivní dopad (= impact investing). V metodikách nefinančního reportování, hodnocení udržitelnosti, a tedy i vyhodnocování ESG investic, však prozatím panuje značný **nesoulad**. Není jasné, které investice mohou být považovány za odpovídající standardům ESG. Nejasné a různorodé metodiky tak vytváří nepřehledné a administrativně náročné prostředí. Firmy se pak také častěji uchylují ke greenwashingu, jenž je mnohem těžší jednoznačně odlišit a doložit.

Nicméně nějakou podobu **sjednocení metodik** lze očekávat v následujících třech až pěti letech. Navíc je pravděpodobné, že se nefinanční reportování propojí s finančními ukazateli a stane se běžnou součástí výročních zpráv.

III. Výnos vs. další motivace

Jasně, respektovaně, a co možná nejjednotnější standardy hodnocení ESG profilu by měly zvyšovat šance na zisk **výhodnějších finančních produktů** (úvěrů, pojištění či investic) u těch firem, jež mají dobré skóre. Společnosti s nízkým skóre by naopak měly být motivovány k reformám.

Ekonomická motivace je klíčová. Například pojišťovny již odmítají pojišťovat aktivity založené na uhlí. Mnohé banky rovněž výhledově omezují financování uhelného byznysu, navíc začaly poskytovat úlevy klientům, kteří jsou udržitelní, a tedy chápáni jako méně rizikovní. Za tímto účelem jsou klienti i stále více hodnoceni.

ESG projekty, respektive tranzice k udržitelnosti, však nabízí i **další výhody**. Vedle toho, že přitahují talenty a dávají lepší pocit zákazníkům, také snižují rizika právních sporů a problémů s regulátory. Ačkoliv by měly firmám dodávat v dlouhodobějším horizontu o něco větší stabilitu, je otevřenou otázkou, zda ESG investice vedou - a povedou - k vyšším výnosům.

Zatím se zdá, že problematika ESG postupně **investory** zajímá čím dál více, ačkoliv riziko investičních chyb (stejně jako tzv. stranded assets) není nevýznamné. Např. Evropská investiční banka či BlackRock plánují obrovské investice do ESG. Avšak budoucí vývoj ESG investic se odhaduje komplikovaně. Neplatí, že ESG investice jsou oproti jiným automaticky výnosnější. Jedním z faktorů je právě i širší povědomí o přínosech ESG: v případě více informovaného trhu by investice do ESG čelily menším pochybám.

V současnosti existují **2 protichůdné trendy**, respektive názory:

ESG investice jsou dlouhodobě odolnější k výkyvům. Právě dlouhodobost a komplexnost by se nakonec měly vyplatit. Zájem o tyto investice navíc zvyšuje jejich cenu, a tak by měly být i **dlouhodobě výnosnější**.

V současnosti je málo investičních ESG příležitostí. Pokud se do ESG bude investovat více, povede to k valuaci (umělému navýšení hodnoty a menší ziskovosti). ESG investice se tak stanou **méně výnosné**, nežli jsou jiné investice.

Již v roce 2017, kdy začaly reportovat velké firmy, se očekávalo, že mezi sebou začnou soutěžit o to, kdo je udržitelnější. I přes to, že se tlak na zvyšování ESG standardů neustále zvyšuje, zdá se, že výdaje na zelenou reklamu (či dokonce greenwashing) narůstají rychleji než celková udržitelnost firem.

Nebude to u bank, pojišťoven a většiny investorů obdobné?

Proč by měli volit méně výnosné investice?

Můžeme se spolehnout, že ESG investice budou výhodné jen díky tlaku regulátorů a zájmu veřejných zdrojů?

Zafunguje tlak veřejnosti či zaměstnanců a finanční aktéři budou soutěžit o nejzelenější portfolio?

Nebo většinoví investoři upustí od ESG jakmile nebude vydělávat?

IV. Podpora tranzitních aktivit

Metodika taxonomie EU udává aktivity, které jsou v souladu s naplněním Zelené dohody, a které naopak nejsou.

V prostředí střední a východní Evropy pak obzvlášť vyvstává zásadní problém s velkým podílem tzv. „špinavého“ či „hnědého“ průmyslu. Ekonomika našeho regionu je orientována na jádro a uhlí, těžký průmysl a další odvětví s těžkou startovací pozicí. ESG se pro ně stávají spíše rizikem než příležitostí. Tyto odvětví tak mohou **celý proces brzdit**. Je potřeba podpořit řadu technologií, které umožní přechod k dosažení cílů. Některé z nich však samy o sobě nejsou udržitelné (typicky plyn). Teoreticky lze považovat za ESG-kompatibilní i technologie nebo aktivity, které umožňují tranzici **od hnědé k více zelené**. Tedy pouze přispívající k udržitelnosti. Podpora však musí být jasně definovaná a jen na nezbytnou dobu.

Jak zajistit a institucionalizovat podporu tranzitnímu sektoru?

V. Institucionální (ne)podpora

Pro posun k udržitelnější ekonomice existuje velký potenciál podpory na institucionální úrovni.

Oproti jiným zemím z Visegrádské čtyřky, se však česká veřejná správa zdá být v oblasti ESG **pasivnější**. Dobrým příkladem může být Maďarsko, které aktivně připravuje strategie financování udržitelného rozvoje, či Polsko, kde již testují řadu instrumentů zelených financí jako například zelené dluhopisy.

Rozcházejí se i názory na roli České národní banky. Někteří by ji rádi viděli aktivnější jako jiné **centrální banky** v EU. ČNB však s odkazem na svůj mandát, resp. prioritu cílů cenové a finanční stability, nespatřuje důvody pro zohledňování parametrů udržitelnosti v oblasti regulace, např. kapitálové přiměřenosti, a poukazuje na politickou povahu ESG problematiky.

Kde jsou nejpálčivější problémy, které by veřejné instituce mohly pomoci řešit?
A co jsou klíčová opatření, které je potřeba v ČR zavést?
Jak tento proces a příspěvek státu urychlit?

